ВАНРЕДНО ИЗДАЊЕ.

Бр 140 — У Новом Саду, у четвртак 17. (30.) јула 1914. — Година XXX.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору
у друге стране немаће

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на пол године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. одреда ситних слова
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

Власник и издавалац: деоничарско друштво Браник. | Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. | Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду

МАНИФЕСТ Њ. В. КРАЉА

(ТЕЛЕГРАМ УГАРСКОГ КОРЕСПОНДЕНЦ БИРОА.)

Будимпешта, 16. (29.) јула.

Службени лист објављује у свом сутрашњем броју овај *проглас* Његова Величанства:

Мојим народима!

Највећа Ми је жеља била, да године, које Ми је определила милост Божја, посветим делима мира, те да сачувам Моје народе од тешких жртава и терета ратних. Промисао је друкчије одредио. Ровења мржњом испуњеног противника примoравају Ме, да се ради чувања части Моје монархије, ради заштите моћи и угледа, ради осигурања поседовног стања после дугих година мира *лашим мача.*

Са неблагодарношћу, која брзо заборавља, краљевина Србија, која је од првих почетака своје државне самосталности све до најновијег доба од Мојих предака и од Мене потпомагана и унапређивана, ступила је већ пре више година на пут непријатељства против Аустро-Угарске.

Затим се манифест осврће на Србијино непријатељско држање према анексији, на врло умерену политику монархијину, кад је Србија водила рат против Турске. После тога се карактерише злочиначко ровење, које је изишло на видело у низу убилачких атентата и завере по плану. Непрестаним изазивањима Србијиним мора се учинити крај, а част и углед монархије имају остати неоштећени.

Најпосле манифест упућује, да су *умерени* и *праведни захтеви монархијини одбијени.* Манифест се завршава овим речима:

„Ја сам све испитао, промислио и са мирном савешћу ступам на пут, који Ми дужност указује. Уздам се у Моје народе, који су, у свим бурама државе, у јединству и верности окупљени око Мога престола, за част, величину и моћ отаџбине увек били готови на најтеже жртве. Уздам се у аустро-угарску храбру, испуњену пожртвовним одушевљењем одбранбену силу. Уздам се у Свемогућега, да ће подарити победу нашем оружју.

У *купашилу Ишлу*, 28. јула 1914.

ФРАНЦ ЈОСИФ I.“

ОБЈАВЉЕН РАТ СРБИЈИ.

— Јуче после подне је Аустро-Угарска објавила рат Србији. — Непријатељства већ отпочела пограничном чарком. —

Одлучни час је куцнуо! Не могући услед отпора Србијина друкчије заштитити своја права и интересе, наша монархија се морала, поред свега свог мирољубља, латити оружја. Јуче после подне су службени листови у Будимпешти и Бечу донели објаву рата Србији, а пре тога већ је било *чарке* на граници код Тамишког Ковина.

У овим судбоносним данима ће верни српски народ у аустро-угарској монархији до последњег човека испунити своју дужност према свом узвишеном владару Њ. В. цару и краљу Францу Јосифу I. и својој милој отаџбини. Тако су чинили наши претци, од како су дошли у земље, којима влада узвишени Хабсбуршки дом, па тако ћемо сада радити и ми, кад нас је наш стари владар, Његово Величанство цар и краљ Фрања Јосиф I. позвао на оружје.

Ако се Србија у свом неразумљивом отпору против наше моћне монархије узда у Русију, она ће се преварити и грозно бити кажњена за своју упорност.

Телеграм Угарског Кореспонденц-Бироа).

— Објава рата. —

Будимпешта, 15. (28.) јула.

Засебна издања будимпештанског и бечког службеног листа објавише данас после подне ову

објаву рата:

„Пошто краљевска српска влада на ноту, коју јој је аустро-угарски посланик у Београду 23. јула предао, није одговорила на задовољавајући начин, сматра царска и краљевска влада себе за стављену у потребу, да се постара за очување својих права и интереса, те ради тога да апелира на силу оружја. Аустро-Угарска сматра себе дакле од овога тренутка, да се *налази у ратном стању са Србијом.*

Аустро угарски министар иностраних дела грофа
Берхтолд.«

— Најновије вести. —

(Телеграм Угарског Кореспонденц Бироа)

Београд, 15 (28) јула.

Листови једнодушно одобравају одговор српске владе, којим је одбијена аустро-угарска нота.

Многе београдске породице напуштају Београд из страха од окупације. Становништво је у само-узданом расположењу, а то је последица *лажљивих вести*, које се шире о Аустро-Угарској у пркос оскудици телеграфа и телефона. С Европом има Србија само једну телеграфску везу: преко Букурешта.

У Београду и провинцији грозничаво се ради на обранбеним мерама. Вест о ухапшењу војводе Путника изазвала је велико раздражење. Тобоже се јавило 2000 добровољаца за српску војску.

Страни посланици су отпутовали у Ниш. Краљ *Петар* је ономад стигао овамо, па је после кратког боравка отишао у Рибарску Бању, а исто тако и министар-председник Пашић.

Копенхаген, 15. (28.) јула.

Председник француске републике *Поенкаре* прошао је кроз данске воде, не учинивши намеравану посету у Копенхагну. Он путује управо у Париз.

Петроград, 15. (28.) јула.

Цар Вељем је стигао овамо у ¼4 сата после подне.

Беч, 15. (28.) јула.

Угљена фирма *Гутман* приложила је 100.000 Круна за Црвени Крст. Трговац *Брунер* у Трсту приложио је 10.000 К за породице сваватих резервиста.

Јуче су се наставиле патријотске манифестације.

Скопље, 15. (28.) јула.

У суботу су отпочеле војничке припреме.

Будимпешта, 15. (28.) јула.

„Пестер Лојдова“ вест из Берлина јавља, е изгледа, да се врши руска мобилизација. Румунија ће остати неутрална. „П. Лојд« у својој берлинској вести полемисира против тврдње, да је Немачка инспицирала ултиматум.

Вести из Бечa веле, да кад би Србија сада хтела попустити, не би то било примљено. Веле, да је рат са Србијом сигуран, а локализација тог рата је могућа, но није сигурна. У осталом се држе схваћања, да Русија грми, бесни, мобилизира, ала да ће се предомислити, да нападом на монархију створи за Немачку casus foederis.

Беч, 15. (28.) јула.

Вести о непрестаним корацима Русије и Француске код министра иностраних дела неистините су. Само је у суботу био један једини корак.

Петроград, 15. (28.) јула.

Службене „Биржевија Вједомости« јављају: „Русија ће бити готова, да свим средствима једне велике силе одговори на сваки знак неузимања у обзир њених праведних захтева. Русија не ће трпети уништење једне словенске државе, али је готова, да Аустро-Угарску потпомаже у њеним праведним захтевима те да саветује Србији да попусти, но при чему Русија никада не ће допустити, да се за злочине појединаца казни читав народ и задире у Србијина мајестетска права“.

Петроградски дописник „Франкфуртер Цајтунга“ додаје тој изјави опаску, да суботна нота Русијина не значи интервенцију, али да још нису исцрпена сва средства ради одстрањења катастрофе. Даљи кораци Русије зависе од развоја догађаја.

Свакако ће Русија на улазак аустро-угарских трупа у Србију одмах енергично поступати. *Дипломате се надају устуку Срба*, што би изгледе за мир нешто мало побољшало.

Лондон, 15. (28.) јула.

У доњој кући енглеског парламента је министар иностраних дела *Греј* саопштио, да је код Немачке, Француске и Италије дао питати, да ли би овластили своје лондонске заступнике, нека се с Грејом разговоре о питању, како би се садашња криза могла отклонити. Уједно су Аустро-Угарска, Русија и Београд замољени, да не дозволе никаква непријатељства, док год не буде познат програм конференције.

Париз, 15. (28.) јула.

Овде се синоћ догодиле тешке демонстрације против рата. Велик број полиције морао је поступити против гомиле. И грађанска гарда је доведена. Многи су озлеђени, а врло многи ухапшени. Тек дуго после поноћи настао је мир. Демонстрације против рата имале су управо револуционарно обележје.

Будимпешта, 15. (28.) јула.

У данашњој седници заступничке куће министар-председник гроф *Тиса* је поднео извештај о ступању у живот изнимних закона те онда вели, да на место говора ступа оружје. С поносом упозорава *на одушевљење народа без разлике вере и народности*. **Узнемирујући назори о народностима су потекли из грешног лакоумља**. Цео народ иде за позивом краљевим. „Ми ћемо“ — наставља гроф Тиса — „борбу, која нам је наметнута, дотле водити, док год треба да се за будућност осигура народна част и монархијин мир.“

У име опозиције изјавио је заст. гроф *Апоњи*: И ми смо прожети схваћањем, да нам је борба наметнута. Народ је потпуно сложан у борби. Говорник се узда, да ће нашу акцију пратити потпун успех. Надамо се, да ће се борба ограничити на уско земљиште. Ако се у том преваримо, ни то нас не страши. Уздамо се у сопствену снагу и опробану савезничку верност. (Дуготрајно одобравање.) Затим моли Божји благослов за краља. (Бурно, дуготрајно одобравање.)

Будимпешта, 16. (29.) јула.

Публикација објаве рата изазвала је овде безгранично одушевљење. Пред клубом странке народног рада и земаљском касином приређене су велике манифестације. Маса света је официре и војнике дизала на рамена.

Из Беча јављају за исто тако велико одушевљење.

Берлин, 16. (29.) јула.

Вест о тобожњем телеграму цара *Вилхелма* руском цару, у ком се опомиње, да се Русија не меша, побија се.

Цар *Вилхелм* је у подужој аудијенцији примио државног канцелара, шефа генералног штаба и адмиралског штаба.

Немачка сматра за неизведиво, да се Грејов предлог о амбасадорској конференцији прими.

Беч, 16. (29.) јула.

Вербалном нотом су страни дипломатски заступници овдашњи извештени о формалном проглашењу ратног стања.

Загреб, 16. (29.) јула.

Земаљски сабор је одгођен. Бан је добио најшира пуномоћства за издавање ванредних одредаба. Бан је издао изнимне одредбе, као: наименовање владиних комисара, у погледу одржања реда, деловања друштава, контроле поште и телеграфа и т. д. *Забрањено је извлажење листова* и то: 12 хрватско-српских и „Народног Права“, које излази у Осеку. Над целом Хрватском-Славонијом проглашен је преки суд.

Проглас великог жупана Беле Матковића.

Велики жупан сл. кр. вароши Новога Сада, г. Бела *Матковић* од Матехазе, позвао је синоћ к себи представнике овдашње штампе, па је у кратком, но врло лепом говору апеловао на искупљене, да га и они потпомогну у настојању, како би се у овим озбиљним временима одржала она *лепа братска слога*, која је увек владала у нашој вароши међу грађанима разног језика.

Позвани новинари су уз усклике „живео!“ изјавили своју највећу готовост, да г. жупана потпомогну у том његову племенитом настојању.

Уједно је г. велики жупан издао овај проглас на грађанство:

Народу Ујвидека!

Преживљујемо историјске дане. Те је дане изазвала историја, да оствари моћ Правде и Права, да створи основу сигурног и ничим неизмењивог мира не само између непријатељски расположених суседа, већ, можда и за целу Европу. Разлог, циљ и чистоћа нашег оружја изазива поверење и налаже поштовање и споља и изнутра подједнако.

Од деловања тих историјских дана очекујемо благотворне плодове мирног развитка, националну будућност, мир и праву хармонију.

У светом раду тих светих времена треба да узме удела сваки. Не само они, који са готовошћу за крваве жртве одлазе од нас, већ и они који код куће свим срцем радимо и само у мислима и осећању пратимо у славну борбу наше суграђане. И на нас, који смо остали дома, чека повећана домовинска дужност.

Славни свршетак ових великих дана захтева и од нас мушке врлине, на основу којих мирно гледамо у сусрет недогледним последицама ратних заплета. Сви треба да смо на месту, на које су нас околности живота ставиле.

Усред тешког искушења што предсказује лепшу будућност, обраћам се, као владин повереник, коме је додељена управа ове вароши, љубљеном свом народу без разлике.

Нека грађанство вароши, појединце и у целини покаже, да у братској љубави заједнички осећа, заједнички ради са пожртвовношћу за успех домољубива циља. И зато нека се сви покоравају са готовошћу одредбама и правилима изванредног стања.

Сваки нека — сад заправо — поступа један према другом са човечанском љубави, да би — рука у руци — лакше сносили жртве тешких искушења.

Нека грађанство покаже свој осећај културе тиме, што ће мушком мирноћом, свесно и одржавајући своју потпуну душевну равнотежу — без обзира и не осврћући се на нервозност, страх и панику што настаје услед алармантних вести — сачекати догађаје и нека не губи главу, трезвеност и хладнокрвност нико на глас — страховитих — и лажних гласова, који су сада на дневном реду.

Али, на место тога, нека свако у потпуно објективној присебности својих инстиката и у евентуалној критичној ситуацији ради паметно, хладнокрвно и буде себи и својим суграђанима са готовошћу човечанске љубави на помоћи.

Влада и месне власти поступају у интересу јавног мира и јавне безбедности према тако изванредним одредбама, које — поред хладног расуђивања публике — пружају сигурну одбрану свакоме без разлике.

Може бити свако умирен, да ће власти са датом им влашћу, свесном озбиљношћу, примерном енергијом иако строго, али свагда у духу Правде поступити.

Чиста савест може дакле мирно спавати.

Постарало се, да се не узнемири ток државне администрације, него да се шта више изнимно појача тачност, готовост званичних фактора, поуздање у њих, пажљивост и предусретљивост.

Потребно је, међутим, да по примеру ове предусретљивости, пажње и пожртвовности сви постану једни према другима добри пријатељи од помоћи и у сваком односу друштвеног живота.

Немојмо дозволити да досадашњи добри сложни живот помути неповерење или безразложна бојазан.

Поглед целог света управљен је на нас.

Покажимо у овим светим временима, да је грађанство Ујвидека на југу отаџбине у истини оно хармонично тело као каквог га је објективна критика не једанпут и не само у једној критичној ситуацији нашла за потребно приказати.

И ако уздигнутом главом, чистом савешћу, ако свесно и мушком мирноћом са потпуним поштовањем власти, а према суграђанима са братском љубави сносимо искушења ових тешких времена, онда смо и ми — који смо остали дома — доказали своју љубав према нашој домовини и поданичку верност и поклонство према нашем крунисаном Краљу, који је толико сносио.

Тешка времена захтевају тешка искушења од сваког грађанина ове домовине.

Као ни до сада, тако ни у току ових тешких времена немојмо питати, ко у границама ове домовине каквим језиком хвали Господа. Никада се није указало лепше и боље време за давање израза братске солидарности од данашњега.

У братској солидарности живели смо и до сада и ти осећаји нека руководе грађанство ове вароши и на даље.

У духу тог братства радимо, боримо се и ако треба, пролимо крв за добробит Престола и миле наше угарске домовине.

Ујвидек, 28. јула 1914.

Бела Матковић
велики жупан.

Цело грађанство је од срца благодарно пресветлом господину на овом мудром прогласу, који је нашао топла одзива у срцима свију нас.

НОВИЈЕ.

Лондон, 15. јула. Јуче је дошло до пушчане борбе између националистичких добровољаца (Улстероваца) и војске. Има 4 мртва и 40 рањених.

Хамбург, 15. јула. Овде је и јуче дошло великих овација Аустро-Угарској.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Поенкаре на путу.

Париз, 16. јули. Са оклопнице »Ла Франс« председник *Поенкаре* је радиографирао краљевима Шведске и Норвешке, да због озбиљног положаја мора ићи кући, те их не може посетити.

Оставка холандских официра у Арбанији.

Драч, 16. јула. Холандски официри су дали оставку, коју је кнез примио.

Прилажимо на Црвени Крст!

Кад ово пишемо, на јужним границама наше монархије по свој прилици да су већ отпочела ратна дејства против Србије.

Рат захтева велике жртве од бораца, па тако ће и сада бити. Зато *ваља да се сетимо рањених и болесних бораца наше аустро-угарске војске*. За њих се стара друштво аустријског и угарског Црвеног Крста. Овом друштву ће требати потпоре и од домољубивога становништва па с тога ваља и ми да се сетимо овог хуманог друштва.

Зато, Срби и Српкиње, прилажите на аустријски и угарски Црвени Крст!

— **Девојачко Васпиталиште Св. Мајка Ангелина** (Budapest, IV. Váci utca 63. II. em.) на захтев родитеља, шаље проспекте и даје обавештаје у погледу примања питомица за школ. годину 1914.|15. 230 40 90

Из петроварадинске - - - - кр. дозвољ. трговачке школе.

Држе се засебни књиговодски течајеви за слабе ученике с недовољном спремом. Настава траје од 3 до 4 месеца — даље за даровитије засебни учевни течајеви с краћим трајањем наставе, ова и писменим путем. — Ступање сваки дан. — Успех испита на јавним бечким трговачким школама гарантован. — Писмени обавештај само уз марку за одговор. — Проспекти бесплатно. 297 3 - 3

Проф. J. МОГАН

Нови Сад, Футошка улица број 104.

ЗУБЕ бломбирам, вадим, вештачке мећем, регулишем, чистим, белим по најновијим и најбољим научним методима. Бломбирам са порцуланом, цементом, сребром, златом, платином. Зуби који болу, трухло корење, вадим са умртвљењем десни без бола. Мећем вештачке зубе, сличне природним, који се ваде и који се не ваде, са непцем и без непца, са којима се може јести без да ће се поломити или отпасти Мостове од златних или полузлатних зуба који се не могу вадити. Крунице од платине и злата, полузлатне зубе са клином. Зубе који су израсли неуредно, регулишем, да дођу на право место. Скидам камен са зуба. Потамнеле зубе белим. **Др. Миша Рајковић** бивши лекар зубарске клинике у Пешти и Берлину. **Нови Сад. Ћошак Главне и Ћурчијске улице.** Преко од владичанског двора. Пазите на моју адресу да не залутате којем зубном занатлији (fogmives) који у близини станују. Ђацима, трговачкој и занатлијској омладини уз попуст. 239 10—25

ПРОМЕСЕ*)

НА

Аустријске државне срећке
од године 1860.

Главни	згодитак	. К	600.000·—
1	„	по . К	100.000·—
1	„	„ . К	50.000·—
2	згодитка	„ . К	20.000·—
15	згодитака	„ . К	10.000·—
30	„	„ . К	2.000·—
8350	„	„ . К	1.200·—

Жребање: серија 1. августа, бројева 2. новембра **1914. п. н.**

ЦЕНА К 22·—

3% аустр. боденкредит срећке
од године 1880.

Главни	згодитак	. К	90.000·—
1	„	по . К	4.000·—
2	згодитка	„ . К	2.000·—
2400	згодитака	„ . К	200·—

Жребање 17. августа по нов.

ЦЕНА: К 5·—.

издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода деоничарског друштва у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само у том случају, ако нам се новац унапред пошаље заједно са 35 п. за рекомандацију